

บทที่ 8

นโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจ

1. คำนำ

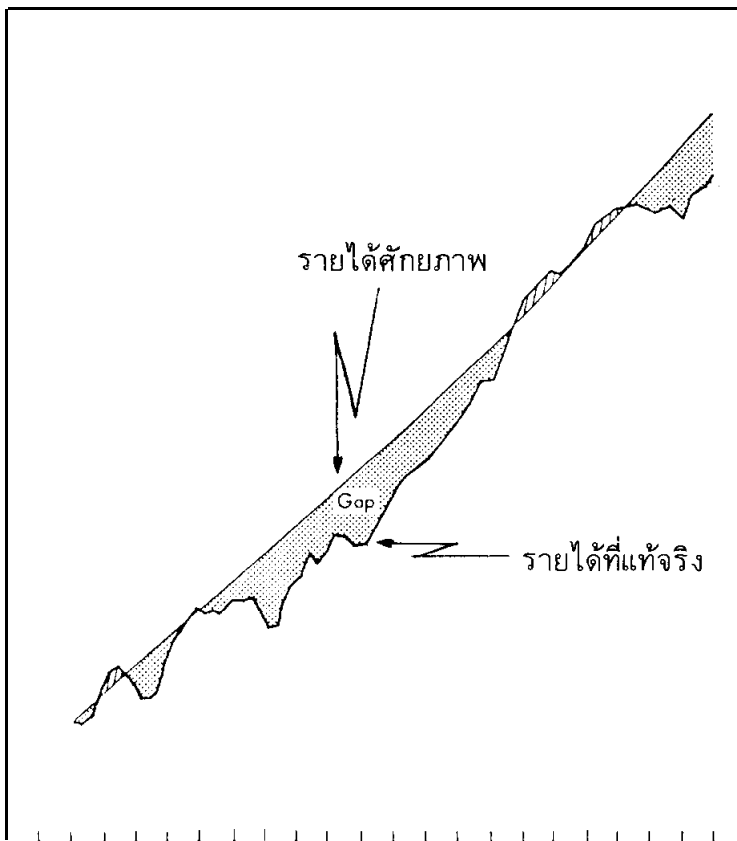
เสถียรภาพการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจหรือระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพนั้น หมายความว่า อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ (warranted rate of growth; g_w) อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง (actual rate of growth; g_a) และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ (natural rate of growth; g_n) ต้องเท่ากัน หรือ $g_w = g_a = g_n$ บทนี้จึงจะเป็นการศึกษาการเจริญเติบโตทั้งสามรูปแบบว่าจะเท่ากันได้อย่างไร มีปัจจัยอะไรเป็นตัวกำหนด และตั้งอยู่บนเงื่อนไขหรือข้อสมมติฐานอะไรบ้าง ขึ้นต่อไปก็จะเป็นการพิจารณาโยบายการคลังว่ามีบทบาทหรือมีอิทธิพลอย่างไรในการรักษาหรือปรับให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ หรือทำให้การเจริญเติบโตทั้งสามรูปแบบเท่ากัน การศึกษาตัวแบบของการเจริญเติบโตจะใช้ตัวแบบของ Harrod - Domar และตัวแบบของคลาสสิกใหม่ (Neoclassical growth model) ในการวิเคราะห์

แต่ก่อนที่จะศึกษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตตามตัวแบบดังกล่าวก็ควรที่จะได้ทำความเข้าใจการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม (trend growth) ก่อนเป็นเบื้องต้น เพื่อจะดูว่านโยบายการใช้จ่ายรัฐบาล นโยบายการเพิ่มหรือลดอัตราภาษี และนโยบายการก่อกองหนี้สาธารณะว่าจะมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตตามแนวโน้มอย่างไร

2. การเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

การเจริญเติบโตตามแนวโน้มหมายถึง การที่ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตตามรายได้ศักยภาพ (potential income) หรือระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตตามขีดความสามารถการผลิตที่เป็นอยู่

รายได้ศักยภาพจึงหมายถึง ระดับรายได้หรือผลผลิตที่เกิดขึ้นในขณะที่ใดขณะหนึ่งที่ระบบเศรษฐกิจมีการว่างงานเพียงแค่ 4 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่าระบบเศรษฐกิจมีการจ้างงานอย่างเต็มที่¹ โดยกำหนดให้การเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงาน (labor force) และการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานคงที่ ลักษณะเส้นรายได้ศักยภาพจะเป็นเส้นตรงเพิ่มขึ้นจากซ้ายไปขวาตามปีต่าง ๆ (ดูรูปที่ 8.1)

รูปที่ 8.1
เปรียบเทียบรายได้ที่แท้จริงและ
รายได้ศักยภาพ
ปี

¹ การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติที่ระดับการมีงานทำเต็มที่มีนัยหมายถึงการที่ระบบเศรษฐกิจมีการว่างงานที่ระดับประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์

รายได้ที่แท้จริง (actual income) หมายถึง การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติที่เกิดขึ้นจริงในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งอาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่ารายได้ศักยภาพก็เป็นได้ ลักษณะการเพิ่มขึ้นในแต่ละปีจะเคลื่อนไหวขึ้นลง บางปีพุ่งสูงกว่ารายได้ศักยภาพ บางปีตกต่ำกว่ารายได้ศักยภาพ บางปีจะใกล้เคียงกับรายได้ศักยภาพ (ดูรูปที่ 8.1)

ตามรูปที่ 8.1 ปีใดที่รายได้ที่แท้จริงเป็นเส้นเดียวกันหรืออยู่ใกล้เคียงกับเส้นรายได้ศักยภาพ จะชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพคือ ไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อและเงินฝืด แต่บางปีรายได้ที่แท้จริงจะตกต่ำกว่ารายได้ศักยภาพซึ่งชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจเกิดภาวะว่างงานสูงกว่า 4 เปอร์เซ็นต์ ถ้าอยู่ต่ำมากเท่าไร การว่างงานก็จะมากกว่า 4 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือเกิดภาวะเงินฝืด ในทางกลับกัน ถ้ารายได้ที่แท้จริงอยู่สูงกว่ารายได้ศักยภาพ เศรษฐกิจก็จะมีภาวะการว่างงานต่ำกว่า 4 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งก็ไม่ใช่ผลดีต่อเศรษฐกิจเพราะเศรษฐกิจเกิดภาวะรุ่งเรือง (boom) มากเกินไปหรือเกิดภาวะเงินเฟ้อ เงินเฟ้อจะรุนแรงมากยิ่งขึ้น ถ้ารายได้ที่แท้จริงอยู่สูงกว่ารายได้ศักยภาพมาก²

3. นโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

ดังที่อธิบายแล้วว่า การเจริญเติบโตตามแนวโน้มหมายถึง การเพิ่มขึ้นของรายได้ศักยภาพหรือการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติที่ระดับการมีงานทำเต็มที่ โดยที่การเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงานและประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานคงที่ ส่วนนี้จึงจะเป็นการพิจารณา ดูว่า ควรจะดำเนินนโยบายการคลังอย่างไร เศรษฐกิจจึงจะเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ซึ่งจะพิจารณานโยบายการคลังเกี่ยวกับการใช้จ่ายรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี และการก่อกำหนดนี้สาระณะ

3.1 งบประมาณการใช้จ่ายรัฐบาลที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

เมื่อพิจารณาสมการดุลยภาพของตลาดผลผลิต จะได้รายได้ดุลยภาพด้านอุปสงค์

² รายละเอียดดูใน J.F.Due and A.F.Friedlaender. *Government Finance : Economics of the Public Sector* (Homewood, Ill ; Richard D Irwin, Inc.. 1974). pp. 603-5.

รวม (aggregate demand) ว่า

$$Y = C + I + G$$

และรายได้ดุลยภาพด้านอุปทานรวม (aggregate supply) ว่า

$$Y = C + S + T$$

ที่ดุลยภาพของรายได้ อุปสงค์รวมจะเท่ากับอุปทานรวม นั่นคือ

$$C + I + G = C + S + T$$

หรือ

$$I + G = S + T$$

หรือ

$$G - T = S - I$$

เอา Y หาคancel ได้

$$\frac{G}{Y} - \frac{T}{Y} = \frac{S}{Y} - \frac{I}{Y}$$

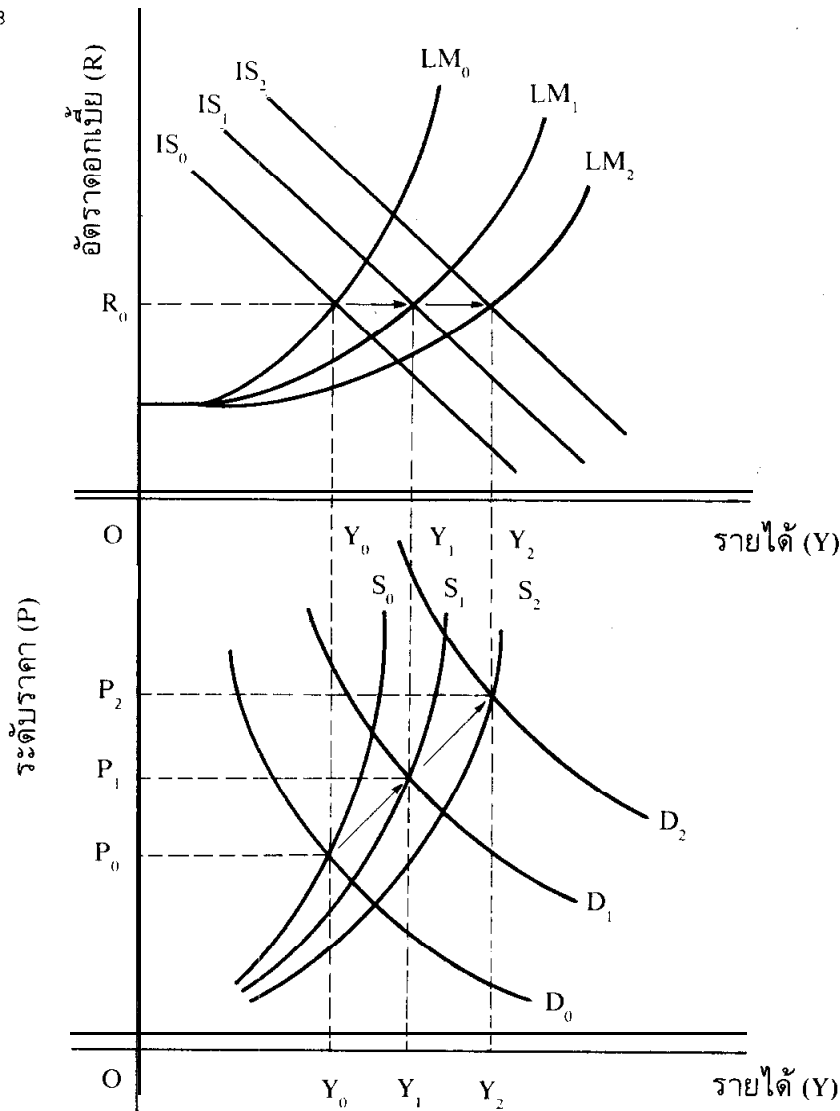
ให้ D แทนด้วยดุลงบประมาณ จะได้ว่า

$$\frac{G}{Y} - \frac{T}{Y} = \frac{D}{Y} = \frac{S}{Y} - \frac{I}{Y}$$

ซึ่งคือ ความสัมพันธ์ของการออมสุทธิภาคเอกชน (net private - sector saving; $S - I$) และการใช้จ่ายสุทธิภาครัฐบาล (net public - sector expenditure; $G - T$) ถ้างบประมาณสมดุล การใช้จ่ายสุทธิภาครัฐบาลจะเท่ากับการออมสุทธิภาคเอกชน ($G - T = S - I$) ถ้างบประมาณขาดดุล ($G > T$) การใช้จ่ายสุทธิภาครัฐบาลจะน้อยกว่าการออมสุทธิภาคเอกชน ทำให้ทรัพย์สินภาคเอกชนเพิ่มขึ้น แต่ทรัพย์สินภาครัฐบาลลดลง ในทางกลับกันทรัพย์สินภาคเอกชนจะลดลง แต่ทรัพย์สินภาครัฐบาลจะเพิ่มขึ้น ถ้างบประมาณเกินดุล ($G < T$)

ถ้าสัดส่วนของการออมต่อรายได้ (S/Y) และสัดส่วนของการลงทุนต่อรายได้ (I/Y) คงที่ที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม สัดส่วนของงบประมาณขาดดุลต่อรายได้ (D/Y) ที่เป็นอยู่จะทำให้ดุลยภาพของเศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้ม ถ้ากำหนดให้รายได้และอัตราภาษีเป็นตัวกำหนดระดับการออมและอัตราดอกเบี้ยเป็นตัวกำหนดการลงทุน ถ้าการออมที่ระดับการมีงานทำเต็มที่มีมากกว่าการลงทุน ($S > I$) และเท่ากับงบประมาณส่วนที่ขาดดุล

ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลก็จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตที่ระดับคุณภาพของการมีงานทำอย่างเต็มที่ ในทางกลับกัน ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายงบประมาณเกินดุล เป็นจำนวนเท่ากับการลงทุนมากกว่าการออมเศรษฐกิจก็จะเติบโตที่ระดับคุณภาพของการมีงานทำเต็มที่เช่นกัน การดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลขณะที่การออมมากกว่าการลงทุนและงบประมาณเกินดุลขณะที่การลงทุนมากกว่าการออม จะทำให้เส้น IS และเส้นอุปสงค์เปลี่ยนแปลงดังรูปที่ 8.2³

รูปที่ 8.2 การดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลและเกินดุลเพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

³ ดูใน W.H.Branson. *Macroeconomic Theory and Policy* (New York ; Harper & Row, Publishers, 1972), pp. 358-59.

ตามรูป ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลกรณีที่มีการออมมากกว่าการลงทุนและงบประมาณเกินดุลกรณีที่มีการอมน้อยกว่าการลงทุน จะทำให้เส้น IS และเส้น D เคลื่อนไปทางขวา นั่นคือ เศรษฐกิจจะได้ดุลยภาพของรายได้ที่ระดับการจ้างงานทำเต็มที่ใหม่ หรือรายได้ศักยภาพจะเพิ่มจาก Y_0 ไป Y_1 และ Y_2 ตามลำดับ และระดับราคาเพิ่มจาก P_0 ไป P_1 และ P_2 ตามลำดับ ขณะที่อัตราดอกเบี้ยคงที่ที่ R_0 ดุลยภาพของรายได้ในระยะยาวที่เกิดจากการดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลและเกินดุลจะขึ้นอยู่กับสัดส่วนของการออมต่อรายได้ และการลงทุนต่อรายได้ในระยะยาวว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร นั่นคือ การออมต่อรายได้จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีอย่างไร และการลงทุนต่อรายได้จะได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยอย่างไร ในระยะสั้นถ้าการออมไม่เท่ากับการลงทุน รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลหรือเกินดุลแล้วแต่กรณี เพื่อที่จะรักษาดุลยภาพของรายได้ที่ระดับการจ้างงานทำเต็มที่ไว้ นั่นเอง แต่ในระยะยาวผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีต่อการออม และการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยต่อการลงทุน จะทำให้งบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลสมดุลได้เองโดยอัตโนมัติและเศรษฐกิจก็จะมีดุลยภาพของรายได้ที่ระดับการจ้างงานทำเต็มที่

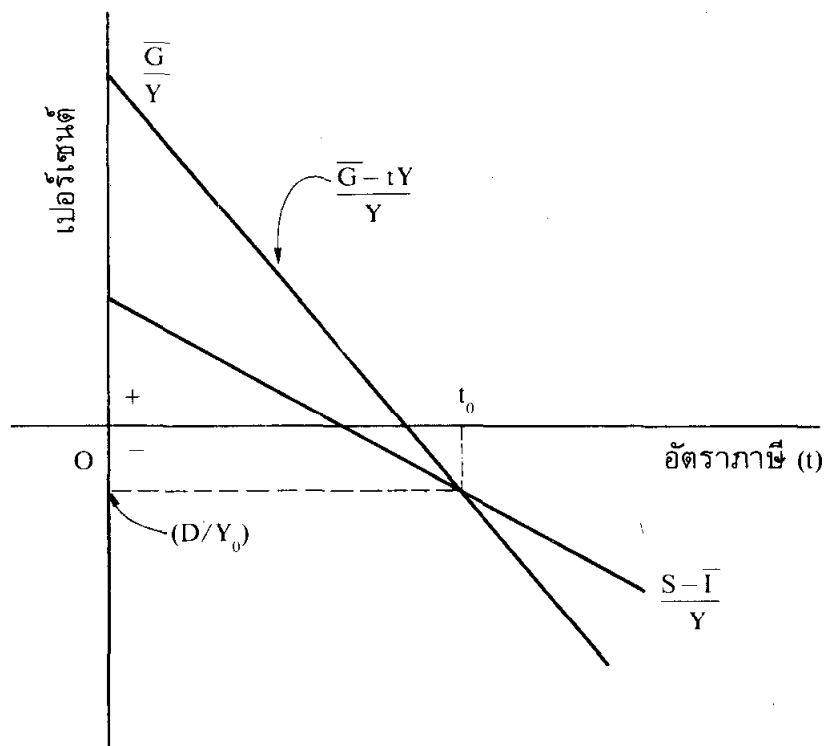
3.2 การดำเนินนโยบายการคลังและการเงินเพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

ในส่วนที่ผ่านมามีให้เห็นว่ารัฐบาลจะดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลหรือเกินดุลถ้าเกิดกรณีที่การออมไม่เท่ากับการลงทุน และก่อให้เกิดดุลยภาพของรายได้ในระยะยาวอย่างไร หรือในระยะยาวแล้วรายได้ดุลยภาพเติบโตตามแนวโน้มได้อย่างไรในส่วนนี้ จะเป็นการพิจารณาการดำเนินนโยบายการคลังและการเงินว่าจะก่อให้เกิดการเจริญเติบโตตามแนวโน้มได้อย่างไร โดยสมมติให้นโยบายการรักษาเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการเจริญเติบโตของรายได้ใกล้เคียงกับรายได้ศักยภาพ หรือรายได้ที่แท้จริงและรายได้ศักยภาพเติบโตใกล้เคียงกัน นโยบายการคลังที่จะใช้ในที่นี้ก็คือนโยบายทางภาษีอากรโดยการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี ส่วนนโยบายการเงินจะเป็นการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน การใช้นโยบายทั้งสองอย่างนี้ร่วมกันก็เพื่อที่จะปรับสัดส่วนของการออมต่อรายได้ (S/Y) และการลงทุนต่อรายได้ (I/Y) ให้เกิดความสมดุลกันนั่นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นโยบายการคลังโดยการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีทำให้อุปสงค์ของรัฐบาลเปลี่ยนไป และทำให้อุปสงค์ของภาคเอกชนเปลี่ยนไป และนโยบายการเงินโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน จะมีผลกระทบต่ออัตรา

ดอกเบี้ย และท้ายที่สุดกระทบต่อระดับการลงทุน นโยบายทั้งสองนี้จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้ม หรือเติบโตใกล้เคียงกับระดับรายได้ศักยภาพ ซึ่งแยกพิจารณาออกเป็นประเด็นได้ว่า

ประการแรก : ปรับอัตราดอกเบี้ยเพื่อที่จะได้ระดับการลงทุนต่อรายได้ที่ต้องการ นโยบายนี้ทำได้โดยการเพิ่มปริมาณเงินให้มากกว่าที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ซึ่งจะทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลง หรือลดปริมาณเงินให้ต่ำกว่าระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ซึ่งจะทำให้อัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ทั้งสองประการนี้จะทำให้ได้สัดส่วนของการลงทุนต่อรายได้ที่ต้องการ

ประการที่สอง : ปรับอัตราภาษีเพื่อจะได้ระดับรายได้จากภาษีอากรต่อรายได้ประชาชาติ และระดับการออมต่อรายได้ประชาชาติที่ต้องการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสมดุลของอุปสงค์และอุปทานในระบบเศรษฐกิจ อัตราภาษีที่ระดับดุลยภาพแสดงให้เห็นได้ในรูปที่ 8.3

รูปที่ 8.3 การปรับอัตราภาษีเพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

ตามรูป แกนตั้งด้านบนที่เป็น (+) ซึ่งให้เห็นว่างบประมาณขาดดุล ($\bar{G} > \bar{Y}$) ส่วนแกนตั้งล่างที่เป็นลบ (-) ซึ่งให้เห็นว่างบประมาณเกินดุล ($\bar{G} < \bar{Y}$) แกนนอนเป็น อัตราภาษี กำหนดให้การใช้จ่ายรัฐบาลและการลงทุนคงที่ที่ \bar{G} และ \bar{I} ตามลำดับ เส้น $(\bar{G} - \bar{Y})/Y$ จะแสดงความสัมพันธ์ของอัตราภาษีและอัตรางบประมาณขาดดุล ถ้าว่างบประมาณขาดดุลจะอยู่เหนือแกนนอน แต่ถ้าเกินดุลจะอยู่ต่ำกว่าแกนนอน เพื่อรักษาการเจริญเติบโตตามแนวโน้มหรือให้การเจริญเติบโตอยู่ที่รายได้ศักยกรรม เมื่ออัตราภาษีเพิ่มขึ้น ทำให้รายได้จากภาษีอากรเพิ่มมากขึ้น ขณะที่การใช้จ่ายรัฐบาลคงที่ เส้น $(\bar{G} - \bar{Y})/Y$ ก็ลดลง

เส้น $(S - \bar{I})/Y$ แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีและ การออมสุทธิภาคเอกชน เมื่ออัตราภาษีเพิ่มขึ้น จะทำให้การออมลดลง ขณะที่การลงทุนคงที่ที่ระดับ \bar{I} จึงทำให้การออมสุทธิภาคเอกชนลดลง ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาระดับการเจริญเติบโตให้อยู่ที่ระดับแนวโน้มนั่นเอง การออมสุทธิภาคเอกชนจะลดลงน้อยกว่ารายได้จากภาษีอากรที่เพิ่มขึ้น เพราะรายได้จากภาษีส่วนใหญ่จัดเก็บจากภาษีการบริโภค⁴

เส้น $(\bar{G} - \bar{Y})/Y$ จะตัดกับเส้น $(S - \bar{I})/Y$ ที่ระดับอัตราภาษี \bar{e}_0 และที่ระดับอัตราภาษีจุดนี้ งบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลจะเกินดุลเท่ากับ $(D/Y)_0$ ซึ่งเป็นระดับที่เศรษฐกิจเจริญเติบโตตามแนวโน้ม การดำเนินนโยบายงบประมาณแบบเกินดุลจึงเป็นวิธีเดียวที่จะทำให้เศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้ม เพราะระดับการลงทุนที่ต้องการ \bar{I} นั้นเพียงพอแล้ว และทำให้เส้น $(\bar{G} - \bar{Y})/Y$ ตัดกับเส้น $(S - \bar{I})/Y$ ต่ำกว่าแกนนอน

กล่าวโดยสรุป ไม่มีวิธีอื่นใดที่จะกำหนดได้ว่าดุลยภาพของรายได้ที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้มจะอยู่สูงกว่าหรือต่ำกว่าแกนนอน นอกเหนือจากการดำเนินนโยบายงบประมาณเกินดุลขณะที่อยู่ต่ำกว่าแกนนอน และขาดดุลขณะที่อยู่สูงกว่าแกนนอนเพราะการเปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายทำให้เส้น $\bar{G} - \bar{Y}$ เพิ่มขึ้นหรือลดลง และการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยโดยการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินทำให้เส้น $S - \bar{I}$ เพิ่มขึ้นหรือลดลงได้เช่นกัน นโยบายเหล่านี้ จะตัดสินว่ารัฐบาลจะดำเนินนโยบายงบประมาณเกินดุลหรือขาดดุล เพื่อรักษาระดับรายได้ดุลยภาพที่ระดับการมีงานทำเต็มที่ได้ในท้ายที่สุด

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 360

3.3 ความเชื่อซ้ทางารคลังและการม้งานทำเต็มท่ส่วนเกิน

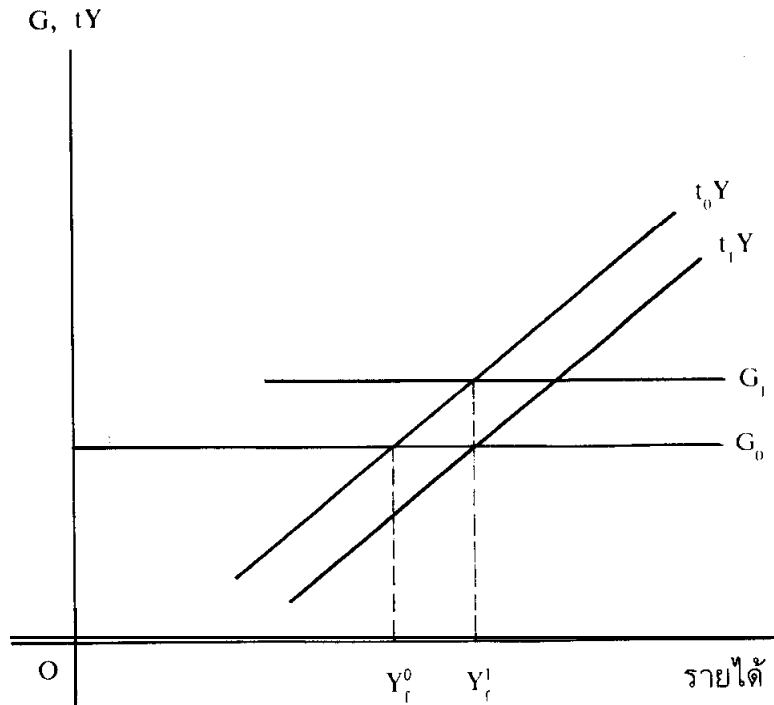
ในหัวข้อนี้ก็จะเป็นการสมมติให้เศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้มดุลยภาพของตลาดผลผลิตก็จะเหมือนกับที่ได้ศึกษามา นอกจากนี้ การศึกษาความเชื่อซ้ทางารคลังและการม้งานทำเต็มท่ส่วนเกินยังจะเป็นการสมมติให้ดุลยภาพของตลาดผลผลิตคงที่ นั่นคือ

$$\frac{G - tY}{Y} = \frac{D}{Y} = S - \frac{1}{Y} \quad \text{คงที่}$$

จากดุลยภาพตลาดผลผลิตที่ให้มานี้ จะสมมติให้เศรษฐกิจไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีอากร และอัตราภาษีที่จัดเก็บจะเป็นอัตราคงที่ (proportional tax) ฉะนั้นรายได้จากการจัดเก็บภาษีจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติว่าจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร และรายได้จากภาษีอากรจะเป็นตัวกำหนดการใช้จ่ายรัฐบาล หรือการใช้จ่ายรัฐบาลจะเพิ่มขึ้นและลดลงเป็นสัดส่วนเดียวกันกับรายได้ประชาชาติ

ถ้าการใช้จ่ายรัฐบาลเพิ่มขึ้นช้ากว่ารายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้นหรือเพิ่มขึ้นเป็นอัตราส่วนน้อยกว่ารายได้ประชาชาติ จะเป็นสาเหตุให้อัตราภาษี (t) ลดลงตามลำดับเพื่อรักษาระดับให้ $G - tY$ เพิ่มขึ้นเป็นอัตราเดียวกับ Y แต่ถ้าการใช้จ่ายรัฐบาล (G) และอัตราภาษีคงที่ (t) เมื่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น การขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลจะลดลง การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะลดลง หรือระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ต่ำกว่าระดับการม้งานทำเต็มที่ ปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่า “ความเชื่อซ้ทางารคลัง (fiscal drag)”⁵ ซึ่งเห็นได้ดังรูปที่ 8.4

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 362 และดู B.P. Herber *Modern Public Finance : The Study of Public Sector Economics* (Homewood, Ill.; Richard D. Irwin, Inc., 1975), pp. 621-26.

รูปที่ 8.4 ความเชื่อมโยงระหว่างการคลังและการมีงานทำเต็มที่ส่วนเกิน

ตามรูป สมมติให้ดุลยภาพของตลาดผลผลิตอยู่ที่ดุลยภาพที่ระดับรายได้ศักยภาพหรือระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ที่การเจริญเติบโตระดับนี้ งบประมาณขาดดุลจะเป็นศูนย์ ($D/Y = 0$) หรืองบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลสมดุลนั่นเอง ถ้าการใช้จ่ายรัฐบาลที่งบประมาณสมดุลเท่ากับ G_0 และอัตราภาษีที่จัดเก็บเป็นแบบคงที่ รายได้จากภาษีอากรจะเท่ากับ t_0Y จะได้ดุลยภาพของรายได้ที่ระดับการมีงานทำเต็มที่เท่ากับ Y_r^0

เมื่อรายได้ศักยภาพเพิ่มขึ้น แต่ G_0 และ t_0 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง การจ้างงานจะเพิ่มขึ้นตามเส้น t_0Y หรือเกิดภาวะการมีงานเต็มที่ส่วนเกินมากกว่า Y_r^0 ถ้ารัฐบาลไม่เพิ่มการใช้จ่ายขึ้นตามรายได้ศักยภาพที่เพิ่มขึ้น จะทำให้ระดับการมีงานทำเต็มที่โน้มตามนโยบายการคลังหรือมีระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น นั่นคือ เมื่อรายได้ศักยภาพเพิ่มขึ้น ถ้ารัฐบาลใช้จ่ายคงที่ที่ G_0 ระดับการมีงานทำเต็มที่จะอยู่ที่ Y_r^0 แทนที่จะอยู่ที่ Y_r^1 เศรษฐกิจจึงเกิดการว่างงานจำนวน $Y_r^1 - Y_r^0$ สถานะการณ์เช่นนี้เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างการคลัง

เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงของการคลังที่เกิดขึ้น รัฐบาลสามารถทำได้สองประการ คือ : (1) ลดอัตราภาษีจาก t_0 เป็น t_1 เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้เส้น Y เปลี่ยนจาก t_0Y ไปเป็น t_1Y ถ้ารัฐบาลใช้จ่ายคงที่ที่ G_0 คุณภาพของรายได้ที่ระดับการมีงานทำเต็มที่จะอยู่ที่ Y'_1 และ (2) เพิ่มการใช้จ่ายรัฐบาลจาก G_0 เป็น G_1 ก็จะได้รายได้คุณภาพที่ระดับการมีงานทำเต็มที่ที่ Y'_1 เช่นกัน

ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความเสี่ยงของการคลังคือ การจัดทำงบประมาณ (budget position) และอัตราภาษี (tax rate) แม้ว่าอัตราภาษีจะเป็นอัตราภาษีแบบคงที่ (proportional tax rate) แต่เมื่อรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น จะทำให้รายได้จากภาษีอากรเพิ่มขึ้นตาม แต่งบประมาณการใช้จ่ายของรัฐบาลจะยังคงที่อยู่ เพราะรัฐบาลจะเพิ่มการใช้จ่ายหรือดำเนินนโยบายงบประมาณแบบสมดุล (neutral budget position) ได้ จะต้องรากฎหมายออกมาเป็นพระราชบัญญัติงบประมาณการใช้จ่าย การเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลจึงต้องใช้เวลา ถ้าเศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้ม นโยบายงบประมาณการใช้จ่ายจะต้องพร้อมที่จะเพิ่มการใช้จ่ายที่แน่นอนได้ และพร้อมที่จะลดอัตราภาษีที่แน่นอนได้ กล่าวคือพร้อมที่จะดำเนินนโยบายงบประมาณแบบสมดุล (neutral budget position) ได้ตลอดเวลา ทั้งนี้ เพื่อจะรักษาคุณภาพของตลาดผลผลิต ขณะที่เศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้ม

3.4 การก่อกำหนดหนี้สาธารณะที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม

การศึกษาการก่อกำหนดหนี้สาธารณะที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้มจะให้สมการคุณภาพของตลาดผลผลิตเหมือนกับที่ได้ศึกษามาแล้วในหัวข้อที่ผ่านมา นั่นคือ คุณภาพของตลาดผลผลิตอยู่ที่ระดับรายได้ศักยภาพ ซึ่งเป็นระดับรายได้ที่ระดับการมีงานทำเต็มที่

ที่ระดับการเจริญเติบโตตามแนวโน้ม ถ้าการออมภาคเอกชนมากกว่าการลงทุน ($S > I$) จะทำให้การใช้จ่ายรัฐบาลมากกว่ารายได้จากภาษีอากร ($G > T$) จึงทำให้สัดส่วนงบประมาณขาดดุลต่อรายได้ประชาชาติเป็นบวก ($D/Y > 0$) ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุล ขณะที่เศรษฐกิจเติบโตตามแนวโน้มต่อไป จะก่อให้เกิดประเด็นที่น่าพิจารณาอยู่สองประการคือ (1) สัดส่วนของหนี้สาธารณะต่อรายได้ประชาชาติควรเป็นเท่าไร และ (2) หนี้สาธารณะควรเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนต่อรายได้หรือไม่ หรือจะเพิ่มเป็นสัดส่วนคงที่ต่อรายได้ ประเด็นนี้ พิจารณาได้ว่าสัดส่วนของหนี้สาธารณะต่อรายได้ประชาชาติควรจะเป็นที่ระดับหนึ่ง

โดยการกำหนดให้

d คือ สัดส่วนของงบประมาณขาดดุลต่อรายได้ (deficit income ration)

D_t คือ งบประมาณขาดดุลที่เวลา t ; $t = 1, 2, \dots$

Y_t คือ รายได้ประชาชาติที่เวลา t ; $t = 1, 2, \dots$

g คือ อัตราการเจริญเติบโตหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

เมื่อเศรษฐกิจเจริญเติบโตตามแนวโน้มเรื่อย ๆ หรือเจริญเติบโตจากปี t_1 เป็นปี t_2, \dots จนถึงปี t_n สัดส่วนของหนี้สาธารณะหรืองบประมาณขาดดุลต่อรายได้ จะเท่ากับ สัดส่วนของการขาดดุลต่อรายได้หารด้วยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นั่นคือ

$$\frac{D_t}{Y_t} = \frac{d}{g} \left(1 - \frac{1}{e^{gt}} \right) \quad \text{เมื่อ } t \text{ วิ่งเข้าใกล้อนันต์ } (\infty) \text{ จะได้ว่า}$$

$$\frac{D_t}{Y_t} = \frac{d}{g}$$

นั่นคือ ถ้าสัดส่วนของงบประมาณขาดดุลต่อรายได้ประชาชาติเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ หรือ $d = 0.01$ และถ้าอัตราการเจริญเติบโตของรายได้เป็น 4 เปอร์เซ็นต์ หรือ $g = 0.04$ จะได้อัตราการก่อหนี้ต่อรายได้หรืออัตราขาดดุลงบประมาณต่อรายได้เท่ากับ 25 เปอร์เซ็นต์ ในขั้นปลายของการก่อหนี้

ตัวอย่างเช่น ให้รายได้ประชาชาติของประเทศเท่ากับ 1 พันล้านบาท และรัฐบาลขาดดุลงบประมาณต่อรายได้ประชาชาติเท่ากับ 1 เปอร์เซ็นต์ จะได้ว่างบประมาณขาดดุลของรัฐบาลเท่ากับ 10 ล้านบาท ถ้ารัฐบาลดำเนินนโยบายงบประมาณขาดดุลในอัตรา 1 เปอร์เซ็นต์ต่อรายได้ประชาชาติไปเรื่อย ๆ ในท้ายที่สุดการก่อหนี้สาธารณะของรัฐบาลจะเป็น 1 ใน 4 ของรายได้ประชาชาติ หรือสัดส่วนของหนี้สาธารณะต่อรายได้ประชาชาติจะเท่ากับ 25 เปอร์เซ็นต์ การก่อหนี้ระดับนี้ไม่เป็นสิ่งที่น่าหวาดวิตกแต่อย่างใด โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงทฤษฎีว่าด้วยภาระหนี้จะว่าอย่างไร⁷

⁶ W.H.Branson, *เรื่องเดิม*, หน้า 364

⁷ *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 364.

4. ทฤษฎีการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar⁸

การศึกษาทฤษฎีการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar จะศึกษาการเจริญเติบโต⁹ 3 รูปแบบด้วยกันคือ (1) อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ (warranted rate of growth) หรืออัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิต (rate of growth of capacity) (2) อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง (actual rate of growth) หรืออัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวม (rate of growth of aggregate demand) และ (3) อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ (natural rate of growth) เสร็จแล้วก็จะพิจารณาเสถียรภาพการเจริญเติบโต และท้ายที่สุดก็จะพิจารณาบทบาทของนโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโต

การศึกษาการเจริญเติบโตทั้ง 3 แบบ ตามตัวแบบของ Harrod – Domar จะเป็นการศึกษาเฉพาะดุลยภาพของตลาดผลผลิต โดยกำหนดให้¹⁰

1. ระดับราคาและอัตราดอกเบี้ยคงที่ นั่นคือ การศึกษาจะไม่นำปริมาณเงินเข้ามาทำการวิเคราะห์ร่วมด้วย
2. อัตราค่าจ้างที่แท้จริงคงที่ นั่นคือ การจ้างงานมีความยืดหยุ่นอย่างสมบูรณ์
3. แนวโน้มการออมโดยเฉลี่ย (APS) จะคงที่
4. อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต (capital – output ratio) คงที่
5. เทคนิคการผลิตคงที่

4.1 อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ (g_w)

อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ (warranted rate of growth ; g_w) หรืออัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิต (rate of growth of capacity) คือ อัตราการเจริญ

⁸ ตั้งชื่อตาม Sir Roy F. Harrod และ Evsey D. Domar แม้จะเรียกว่าทฤษฎีการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar แต่ทั้ง R.F. Harrod และ E.D. Domar ต่างก็พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นด้วยตัวเอง และผลงานออกมาในช่วงเดียวกันและได้ข้อสรุปคล้ายคลึงกัน รายละเอียดดูใน R.F. Harrod *Toward a Dynamic Economics* (London ; Macmillan Company, 1948); E.D. Domar. *Essays in the Theory of Economic Growth* (Oxford ; Oxford University Press, 1957), pp. 83-108.

⁹ หมายถึงการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติ

¹⁰ P. Burrows and T. Hitiris, *Macroeconomic Theory* (London; John Wiley & Sons, 1974), pp. 181-82.

เดบิตของรายได้ที่ระดับการลงทุนเท่ากับการออมที่ต้องการ (desired savings) เพราะฉะนั้นที่ดุลยภาพในขณะใดขณะหนึ่งการออมที่คาดไว้ (planned savings) จะเท่ากับการลงทุนที่คาดไว้ (planned investment) นั่นคือ

$$S_t = I_t$$

โดยที่ S_t คือ การออมในปีที่ t และ I_t คือ การลงทุนในปีที่ t โดยการกำหนดให้การออมขึ้นอยู่กับรายได้ นั่นคือ

$$S_t = sY_t$$

โดยที่ Y_t คือ รายได้ในปีที่ t และ s คือ แนวโน้มในการออมเพิ่ม (marginal propensity to save ; MPS) ส่วนการลงทุนนั้นหาได้จากความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนและรายได้หรือผลผลิต โดยการสมมติให้อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตคงที่ จะได้ว่า

$$\frac{K_t}{Y_t} = v$$

โดยที่ K_t คือ การสะสมทุนในปีที่ t , v คือ อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต ซึ่งถูกกำหนดให้คงที่ เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงของการสะสมทุนต่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ก็จะเท่ากับ v เหมือนเดิม เห็นได้จากกระบวนการ

$$K_t = vY_t$$

และ

$$K_{t+1} = vY_{t+1}$$

เพราะฉะนั้น

$$K_{t+1} - K_t = v(Y_{t+1} - Y_t)$$

เพราะว่า $K_{t+1} - K_t = \Delta K_t$ และ $Y_{t+1} - Y_t = \Delta Y_t$ นั่นคือ จะได้ว่า

$$\Delta K_t = v\Delta Y_t$$

เพราะว่า การเปลี่ยนแปลงของการสะสมทุนในปีที่ t จะเท่ากับการลงทุนในปีที่ t นั่นคือ $\Delta K_t = I_t$ จะได้ว่า

$$I_t = v\Delta Y_t$$

เพราะว่า $S_t = sY_t$ ที่ดุลยภาพ การออมจะเท่ากับการลงทุน เพราะฉะนั้น จะได้ว่า

$$sY_t = v\Delta Y_t$$

นั่นคือ จะได้อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ว่า

$$g_{\infty} = \frac{\Delta Y_t}{Y} = \frac{s}{v}$$

กล่าวโดยสรุป อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ หมายถึง อัตราการเจริญเติบโตของรายได้ที่ระดับการออมที่คาดไว้เท่ากับการลงทุนที่คาดไว้¹¹ ซึ่งจะเท่ากับแนวโน้มในการออมเพิ่มต่ออัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต

ตัวอย่างเช่น ถ้าการออมของสังคมเท่ากับ 12 เปอร์เซ็นต์ และอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตเท่ากับ 3 เปอร์เซ็นต์ จะได้ว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้จะเท่ากับ 4 เปอร์เซ็นต์ เพราะว่าเงินทุก 100 บาท จะถูกนำไปทำการออม 12 บาท และผลผลิตทุก 100 บาท ต้องใช้การสะสมทุน 300 บาท ($K_t = vY_t$) จากความสัมพันธ์เหล่านี้ การเจริญเติบโตของรายได้ที่ดุลยภาพการออมจะต้องเท่ากับการลงทุน นั่นคือ การลงทุนต้องเป็น 12 เปอร์เซ็นต์ จึงจะทำให้ อัตราการเจริญเติบโตเท่ากับ 4 เปอร์เซ็นต์ ถ้าอัตราการเจริญเติบโตเป็น 3 เปอร์เซ็นต์ การลงทุนจะเท่ากับ 9 เปอร์เซ็นต์ และถ้าอัตราการเจริญเติบโตเท่ากับ 5 เปอร์เซ็นต์ การลงทุนจะเท่ากับ 15 เปอร์เซ็นต์ กรณีแรก การออมที่คาดไว้จะมากกว่าการลงทุน กรณีที่สอง การออมที่คาดไว้จะน้อยกว่าการลงทุน ที่อัตราการเจริญเติบโตของรายได้ 4 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น จึงจะทำให้การออมที่คาดไว้เท่ากับการลงทุน และเศรษฐกิจก็จะอยู่ในดุลยภาพ

4.2 อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง (g_a)

การศึกษาอัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง (actual rate of growth : g_a) หรืออัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวม (rate of growth of aggregate demand) ก็เหมือนกับการ

¹¹ J.F.Due and A.F.Friedlaender, เรืองเดิม, หน้า 631-32

ศึกษาอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ ความแตกต่างอยู่ที่การลงทุนเท่านั้น กล่าวคือ การลงทุนที่ศึกษาในอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้จะเป็นการลงทุนที่ถูกกำหนดโดยหลักของตัวเร่ง นั่นคือ การลงทุนจะสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้โดยหลักนี้ ถ้ารายได้เจริญเติบโตที่ระดับการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้การออมที่คาดว่าจะเท่ากับการลงทุนที่คาดว่าจะเสมอ และรายได้จะอยู่ที่ระดับการเจริญเติบโต (growth path) นั้นตลอดไป

แต่การลงทุนไม่ได้ถูกกำหนดโดยหลักตัวเร่งเพียงอย่างเดียว การลงทุนอาจขึ้นอยู่กับ การคาดคะเน ผลกำไร ปริมาณการขาย และอื่น ๆ เป็นต้น เพราะฉะนั้นการกำหนดระดับอุปสงค์รวมอาจจะเป็นไปได้ว่า อุปสงค์รวมที่ต้องการซึ่งแสดงให้เห็นได้โดยการบริโภคที่ต้องการและการลงทุนที่ต้องการซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาจึงอาจแตกต่างจากอุปทานรวมหรือระดับรายได้ที่กำหนดโดยอัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิตกรณีเช่นนี้ จะทำให้การออมที่คาดว่าจะแตกต่างจากการลงทุนที่คาดว่าจะ เศรษฐกิจก็จะไม่อยู่ในดุลยภาพที่ระดับการเจริญเติบโต (growth path) ซึ่งเห็นได้โดยการกำหนดให้

$$Y_t = C_t + I_t$$

$$C_t = (1 - s) Y_t$$

$$I_t = \bar{I}_t$$

โดยที่ C_t และ I_t คือ การบริโภคและการลงทุนในปีที่ t ตามลำดับ แทนค่า C_t และ I_t ลงในสมการดุลยภาพ จะได้ว่า

$$Y_t = (1 - s)Y_t + \bar{I}_t$$

หรือ

$$sY_t = \bar{I}_t$$

ซึ่งเป็นเงื่อนไขดุลยภาพของการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ เนื่องจาก การออมที่คาดว่าจะเท่ากับการลงทุนที่คาดว่าจะ การลงทุนกรณีนี้เป็นไปตามหลักของตัวเร่ง แต่การลงทุนแท้ที่จริงแล้วไม่ขึ้นอยู่กับหลักของตัวเร่งเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก ดังที่กล่าวมา ฉะนั้น อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงหรืออัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวมจึงแตกต่างจากอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ เห็นได้จากการกำหนดให้การลงทุนขึ้นอยู่กับรายได้ในปีที่แล้ว และขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการสะสมทุนที่ต้องการและการสะสมทุนที่แท้จริงในปีที่แล้ว นั่นคือ

$$I_t = \alpha Y_{t-1} + \beta(K_{t-1}^d - K_{t-1}^a)$$

โดยที่ α คือ อัตราส่วนของการลงทุนต่อรายได้ β คือ ตัวปรับ (adjustment factor) ที่จะทำให้การสะสมทุนที่ต้องการ (K_{t-1}^d) เท่ากับการสะสมทุนที่แท้จริง (K_{t-1}^a) ที่ดุลยภาพ การเจริญเติบโตที่แท้จริง การออมจะเท่ากับการลงทุน นั่นคือ

$$sY_t = \alpha Y_{t-1} + \beta(K_{t-1}^d - K_{t-1}^a)$$

เอา s หารตลอดจะได้ว่า

$$Y_t = \frac{\alpha}{s} Y_{t-1} + \frac{\beta}{s} (K_{t-1}^d - K_{t-1}^a)$$

เอา Y_{t-1} ลบออกทั้งสองข้าง แล้วหารด้วย Y_{t-1} จะได้อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง นั่นคือ

$$g_a = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} = \left(\frac{\alpha}{s} - 1 \right) + \frac{\beta}{s} \left(\frac{K_{t-1}^d}{Y_{t-1}} - \frac{K_{t-1}^a}{Y_{t-1}} \right)$$

เพราะว่า K_{t-1}^d/Y_{t-1} คืออัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตที่ต้องการ แทนด้วย v_{t-1}^d และ K_{t-1}^a/Y_{t-1} คือ อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตที่แท้จริง แทนด้วย v_{t-1}^a เพราะฉะนั้น จะได้ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงว่า

$$g_a = \frac{Y_t - Y_{t-1}}{Y_{t-1}} = \left(\frac{\alpha}{s} - 1 \right) + \frac{\beta}{s} (v_{t-1}^d - v_{t-1}^a)$$

จากเงื่อนไขที่ได้กล่าวไว้ว่า อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงของรายได้ถูกกำหนดโดย (1) อัตราส่วนของแนวโน้มการลงทุนเพิ่ม (α) ที่ขึ้นอยู่กับรายได้ในปีที่ $t-1$ ต่อแนวโน้มในการออมเพิ่ม (s) ลบ 1 และ (2) อัตราส่วนของตัวปรับ (β) ต่อแนวโน้มการออมเพิ่มคูณด้วยส่วนต่างของอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตที่ต้องการ (v^d) และอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตที่แท้จริง (v^a) v^d จะถูกกำหนดโดยความสัมพันธ์ของการผลิตในระบบเศรษฐกิจคือ v^a อาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่าอัตราการสะสมทุนต่อรายได้ที่เหมาะสมก็ได้ ถ้ารายได้ประชาชาติอยู่ที่ค่า

กว่าหรือน้อยกว่าระดับดุลยภาพแต่ที่ดุลยภาพ v^u และ v^a จะเท่ากัน จึงทำให้เทอมที่สองด้านขวามือเป็นศูนย์ เพราะฉะนั้น จะได้อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงว่า¹²

$$g_n = \frac{\alpha}{s} - 1$$

4.3 อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ (g_n)

อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ (natural rate of growth : g_n) หมายถึง อัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงาน (labor force) ที่ภาครัฐบาลมีบทบาทในการควบคุมให้น้อยที่สุด อัตราการเจริญเติบโตของแรงงานวัดได้จากประสิทธิภาพของแรงงาน (efficiency) ต่อหน่วยมากกว่าที่จะวัดโดยจำนวนแรงงาน ประสิทธิภาพของแรงงานวัดได้จากการเอาจำนวนแรงงานบวกด้วยประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน (labor productivity) ตัวอย่างเช่น ถ้ากำลังแรงงานเพิ่ม 1 เปอร์เซ็นต์ต่อปีและประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานเพิ่มขึ้นปีละ 3 เปอร์เซ็นต์ต่อปี อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติจะเท่ากับ 4 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ซึ่งจะเห็นว่าอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติวัดจากประสิทธิภาพของแรงงานมากกว่าที่จะวัดจากจำนวนแรงงาน อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติจึงเป็นอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงานบวกอัตราการเจริญเติบโตของการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการผลิต (technical change)¹³

การศึกษาอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติจะกำหนดให้สัดส่วนของจำนวนแรงงานต่อผลผลิตคงที่สัดส่วนของสะสมทุนต่อผลผลิตคงที่ และสัดส่วนของทุนต่อแรงงาน (capital - labor) คงที่ ฉะนั้น การเพิ่มขึ้นของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับเพิ่มขึ้นของกำลังแรงงาน

ถ้ากำหนดให้

$$\frac{Y}{N} = y$$

โดยที่ Y คือ รายได้หรือผลผลิต N คือ กำลังแรงงาน (labor force) y คือ สัดส่วน

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 632-31.

¹³ เรื่องเดิม, หน้า 635-37.

ของผลผลิตต่อกำลังแรงงาน และโดยที่ N คือ อุปสงค์ต่อแรงงานด้วย ซึ่งจะแทนด้วย ND ฉะนั้น จะได้ว่า

$$ND = \frac{1}{\gamma} \cdot Y$$

เมื่อกำหนดให้สัดส่วนของผลผลิตต่อกำลังแรงงานคงที่ การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตต่อการเปลี่ยนแปลงของแรงงานก็จะคงที่ด้วย นั่นคือ จะได้ว่า

$$\Delta ND = \frac{1}{\gamma} \cdot \Delta Y$$

ส่วนอุปทานของแรงงานซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้างที่แท้จริง จะเท่ากับอัตราเพิ่มของแรงงานที่กำหนดให้คงที่ และให้เท่ากับ n นั่นคือ

$$\frac{\Delta NS}{NS} = n$$

ที่ดุลยภาพของตลาดแรงงานอุปทานของแรงงานที่เพิ่มขึ้นจะเท่ากับอุปสงค์ต่อแรงงานที่เพิ่มขึ้น และเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของรายได้ นั่นคือ

$$g_n = \frac{\Delta NS}{NS} = \frac{\Delta ND}{ND} = \frac{\Delta Y}{Y} = n$$

หรือ

$$g_n = n$$

ซึ่งเป็นอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ

4.4 เสถียรภาพการเจริญเติบโตของรายได้

เมื่อเราพูดถึงเสถียรภาพการเจริญเติบโตหมายความว่า การเจริญเติบโตทั้งสามรูปแบบต้องเท่ากัน นั่นคือ อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ เท่ากับ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง เท่ากับ อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ หรือ $g_w = g_a = g_n$ และก่อนอื่นจะพิจารณาคความสัมพันธ์ของอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ และอัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงก่อนว่า ถ้าการเจริญเติบโตของรายได้ทั้งสองแบบไม่เท่ากัน จะมีผลต่อเศรษฐกิจอย่างไร เพราะว่า ในสถานะการณ์ที่เป็นจริงการเจริญเติบโตทั้งสองแบบจะไม่เท่ากัน ถ้า

เกิดเท่ากันก็เป็นเหตุโดยบังเอิญมากกว่า ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็น¹⁴

ประการแรก : ถ้า $g_u > g_w$ เป็นสถานะการณ์ที่รายได้เพิ่มขึ้นรวดเร็วเกินไป เนื่องจากการลงทุนที่ต้องการมีมากกว่าการออมที่คาดไว้ ซึ่งจะทำให้การลงทุนที่แท้จริงต่ำกว่าการลงทุนที่ต้องการ กรณีเช่นนี้ ธุรกิจจะไม่มีสินค้าคงเหลือเป็นสาเหตุให้การสะสมทุนที่ต้องการมากกว่าการสะสมทุนที่แท้จริง และจะทำให้การลงทุนที่ต้องการเพิ่มขึ้น ช่องห่าง (gap) ระหว่างการสะสมทุนที่ต้องการและการสะสมทุนที่แท้จริงจะทำให้การลงทุน การออม และรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น และระบบเศรษฐกิจก็จะเกิดการขยายตัวหรือเกิดภาวะเงินเฟ้อ

ประการที่สอง : ถ้า $g_u < g_w$ ซึ่งเป็นสถานะการณ์ที่รายได้ลดต่ำกว่ารายได้ศักยภาพ เนื่องจาก การลงทุนที่ต้องการน้อยกว่าการออมที่คาดไว้ และเนื่องจากการออมที่คาดไว้มากกว่าการลงทุนที่คาดไว้ การคาดคะเนทางธุรกิจจึงผิดพลาดก่อให้เกิดสินค้าคงเหลือ และทำให้การลงทุนที่แท้จริง ซึ่งเท่ากับการออมที่คาดไว้มากกว่าการลงทุนที่ต้องการ การสะสมทุนที่แท้จริงจึงมากกว่าการสะสมทุนที่ต้องการที่จำเป็นสำหรับการผลิตระดับผลผลิตที่แท้จริง ระยะเวลาจะก่อให้เกิดการปรับการสะสมทุนที่แท้จริงให้สัมพันธ์กับการสะสมทุนที่ต้องการ นั่นคือ การลงทุนจะลดลง การออมลดลง รายได้ลดลงเศรษฐกิจเกิดการหดตัวหรือเกิดภาวะเงินฝืด

ดังที่กล่าวแล้วว่า เสถียรภาพการเจริญเติบโตเป็นสถานะการณ์ที่ $g_u = g_w = g_n$ จึงจะเป็นดุลยภาพการเจริญเติบโตของรายได้อย่างมีเสถียรภาพ ถ้าอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติมากกว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ ($g_n > g_w$) นั่นคือ อัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพของกำลังแรงงานมีมากกว่าอัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิต โดยนัยเช่นนี้ จะทำให้รายได้เพิ่มขึ้นและอุปสงค์รวมเพิ่มขึ้น นั่นคือ ทำให้อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงมากกว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ ทำให้การลงทุน การออม และรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจเกิดการขยายตัวก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ

ในทางกลับกัน ถ้าอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติน้อยกว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ ($g_n < g_w$) การขยายตัวทางเศรษฐกิจก็จะถูกกำหนดโดยอัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพของกำลังแรงงานซึ่งอยู่ในระดับต่ำ ทำให้อัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวมลดลงหรืออัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงลดลงยังผลให้การออม การลงทุน และรายได้ลดลงในอัตราที่เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจเกิดการหดตัวก่อให้เกิดภาวะเงินฝืด

¹⁴ ดู ดร. ชมเพลิน อินทร์เรืองเพ็ญ ทฤษฎีรายได้ ผลผลิต และการว่างงาน (กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2517). หน้า 161-65.

การศึกษาตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ที่ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นตัวแบบการเจริญเติบโตที่ขาดเสถียรภาพ กล่าวคือ เสถียรภาพ การเจริญเติบโตจะเกิดขึ้นได้ยากมาก หากจะเกิดขึ้นได้บ้างก็ด้วยเหตุโดยบังเอิญเท่านั้น เพราะว่าตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ขาดกลไก (mechanism) ที่จะเป็นตัวเชื่อมหรือตัวปรับให้การเจริญเติบโตทั้งสามแบบเท่ากันได้ ถ้าการเจริญเติบโตแบบใดแบบหนึ่งไม่เท่ากับการเจริญเติบโตอีกแบบหนึ่งเศรษฐกิจจะเกิดการขยายตัวหรือหดตัวทันที ดังที่ได้อธิบายมา ฉะนั้น นโยบายการคลังหรือบทบาททางรัฐบาลโดยการดำเนินนโยบายงบประมาณการใช้จ่าย และการปรับอัตราภาษี จึงมีผลต่อการออม การลงทุน และรายได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นโยบายการคลังมีความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar

4.5 นโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar เป็นตัวแบบการเจริญเติบโตที่ขาดเสถียรภาพได้ทุกขณะ เพราะขาดกลไกที่จะทำให้การเจริญเติบโตทั้งสามแบบปรับตัวเองเข้าสู่ดุลยภาพได้ เศรษฐกิจจึงเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด อยู่ตลอดเวลา

การขาดเสถียรภาพการเจริญเติบโตของตัวแบบ Harrod – Domar ก็เนื่องจากข้อสมมติฐานเบื้องต้นที่กำหนดให้อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตคงที่นั่นเอง กรณีเช่นนี้ จะทำให้การออมและการลงทุนไม่ไหวตัวต่ออัตราดอกเบี้ย หรืออัตราดอกเบี้ยไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกตลาดในการรักษาดุลยภาพ จึงทำให้การออมที่ต้องการไม่เท่ากับการลงทุนหรือการสะสมทุนที่ต้องการไม่เท่ากับการสะสมทุนที่แท้จริงเกิดได้ตลอดเวลา ลักษณะนี้จะทำให้อัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวมไม่เท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงาน โดยการพิจารณาเงื่อนไขเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ที่ว่า

$$g_u = g_d = g_n$$

หรือ

$$\frac{s}{v} = (\frac{\alpha}{s} - 1) = n$$

โดยที่ s/v คือ อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ $(\alpha/s - 1)$ คือ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง และ n คืออัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ ค่าเหล่านี้ได้มาจากการสมมติฐาน

ให้เงื่อนไขบางอย่างคงที่ ในสภาพที่เป็นจริง โอกาสที่ค่าเหล่านี้จะเท่ากันจึงเป็นไปได้ยาก

เนื่องจาก อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติเป็นปัจจัยภายนอก (exogeneous variable) ที่ไม่ถูกกำหนดโดยปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ จะถูกกำหนดให้คงที่ที่ระดับหนึ่ง นโยบายการคลังไม่ว่าจะเป็นนโยบายการจัดเก็บภาษีหรือนโยบายการใช้จ่าย จึงไม่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตแบบนี้ นโยบายการคลังจะมีบทบาทหรืออิทธิพลก็แต่เพียงการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้และการเจริญเติบโตที่แท้จริง เท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อนโยบายการคลังทำให้อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้เท่ากับอัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง ก็จะสมมติให้อัตราการเจริญเติบโตทั้งสองแบบเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ¹⁵

ย้อนไปพิจารณาอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ ซึ่งเท่ากับ s/v หรือเท่ากับอัตราการออมหารด้วยอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต แต่เนื่องจากอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตถูกกำหนดให้คงที่ นโยบายการคลังจึงไม่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต นโยบายการคลังโดยการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนโยบายการใช้จ่าย จึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตราการออมเท่านั้น อัตราการออมเมื่อได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลังจึงเปลี่ยนจาก s ไปเป็น σ จึงได้อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ที่ ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลังว่า

$$\dot{g}_v = \frac{\sigma}{v}$$

โดยที่ \dot{g}_v คือ อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้หลังจากที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลัง σ คือ อัตราการออมที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลังโดยการปรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและการใช้จ่ายรัฐบาล นโยบายการคลังจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้หรืออัตราการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิต

ในทำนองเดียวกัน นโยบายการคลังก็จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเหนืออัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงเช่นกัน กล่าวคือ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงเดิมเท่ากับ $(\alpha/s - 1)$ โดยที่ α คือ แนวโน้มในการลงทุนเพิ่มที่ขึ้นอยู่กับรายได้ในปีที่แล้ว s คือ อัตราการออมของสังคม ดังที่ทราบแล้วว่า นโยบายภาษีและการใช้จ่ายรัฐบาลมีอิทธิพลต่อการ

¹⁵ J.F. Due o n d A.F. Friedlaender, *เรื่องเดิม*, หน้า 637-39.

เปลี่ยนแปลงอัตราการออมของสังคม โดยทำให้มีอัตราการออมเปลี่ยนจาก s ไปเป็น σ ถ้าการลงทุนขึ้นอยู่กับผลกำไร การที่รัฐบาลใช้นโยบายภาษี โดยการเปลี่ยนอัตราภาษีจากผลกำไร (profit tax) การที่การลงทุนสัมพันธ์กับผลกำไร และผลกำไรสัมพันธ์กับรายได้ของบริษัท การเปลี่ยนอัตราภาษีจากผลกำไร จะมีผลต่อรายได้ของบริษัทและมีผลต่อแนวโน้มในการลงทุนเพิ่ม แนวโน้มในการลงทุนเพิ่มก็จะเปลี่ยนจาก α ไปเป็น λ โดยนัยที่กล่าวมา นโยบายการคลังโดยการ (1) เปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (2) เปลี่ยนแปลงการใช้จ่ายรัฐบาล และ (3) เปลี่ยนแปลงการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล จะทำให้อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงเปลี่ยนจาก g_n ไปเป็น g'_n นั่นคือ

$$g'_n = \frac{\lambda}{\sigma} - 1$$

โดยที่ g'_n คือ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลัง λ คือ แนวโน้มในการลงทุนเพิ่มที่ขึ้นอยู่กับรายได้ในปีที่แล้ว ที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการจัดเก็บภาษีจากผลกำไร และ σ คือ อัตราการออมของสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนโยบายการใช้จ่าย

เสถียรภาพการเจริญเติบโตที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลัง อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ (g'_w) จะเท่ากับ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง (g'_n) และเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ (g_n) ซึ่งทำให้อัตราการสะสมทุนที่แท้จริงเท่ากับอัตราการสะสมทุนที่ต้องการ นั่นคือ

$$g'_w = g'_n = g_n$$

หรือ

$$\frac{\sigma}{v} = \frac{\lambda}{\sigma} - 1 = n$$

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของรัฐบาลในการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar ทำให้การเจริญเติบโตทั้งสามแบบเท่ากันได้ โดยมีนโยบายภาษีและนโยบายการใช้จ่ายเป็นตัวปรับให้เกิดดุลยภาพการขาดเสถียรภาพของตัวแบบ Harrod - Domar จึงหมดไป

อย่างไรก็ตาม ตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ก็ยังอยู่ห่างไกลจากโลกแห่งความเป็นจริงอยู่ดี เนื่องจาก การไม่ได้กำหนดให้การลงทุนและการสะสมทุนขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นกลไกที่จะปรับให้อัตราการเจริญเติบโตเข้าสู่ดุลยภาพได้ด้วยตัวเอง ในกรณีที่เกิดการขาดเสถียรภาพขึ้น ถ้ามีอัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้เกิดเสถียรภาพ การขาดเสถียรภาพของตัวแบบ Harrod – Domar ก็จะไม่เกิดขึ้นได้ แต่แม้ว่าจะมีอัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้เกิดเสถียรภาพ ก็ไม่ได้หมายความว่าบทบาทรัฐบาลหรือนโยบายการคลังจะด้วยความสำคัญลงไป หรือไม่มีอิทธิพลต่อการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตเสียเลย นโยบายการคลังก็ยังคงมีบทบาทและอิทธิพลอยู่เช่นเดิม จะเห็นได้จากการศึกษาอัตราการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่

5. อัตราการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่¹⁶

การศึกษาตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ที่ผ่านมาจะเห็นว่าเป็นตัวแบบที่ขาดเสถียรภาพได้ทุกขณะ เพราะไม่มีสิ่งที่จะประกันได้ว่าเศรษฐกิจจะเจริญเติบโตตามแนวโน้มหรือเจริญเติบโตที่ระดับรายได้ศักยภาพ กล่าวคือถ้าขณะใดขณะหนึ่งการออมที่คาดไว้ไม่เท่ากับการลงทุนที่ต้องการ อัตราการเจริญเติบโต ทั้งสามรูปแบบก็จะไม่เท่ากัน ทำให้การเจริญเติบโตขาดเสถียรภาพ ภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจก็จะเกิดการขยายตัวหรือหดตัว ทั้งนี้ เนื่องจากตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ขาดกลไกที่จะปรับให้การสะสมทุนที่แท้จริงเท่ากับการสะสมทุนที่ต้องการเมื่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเกิดการขยายตัวหรือหดตัวมากเกินไป รัฐบาลจึงจำเป็นที่จะเข้ามาแทรกแซงโดยการดำเนินนโยบายการคลังเพื่อปรับให้ระบบเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพในท้ายที่สุด

การศึกษาทฤษฎีการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่จะยกเลิกข้อสมมติฐานบางอย่างที่มีอยู่ในรูปแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ออกไป นั่นคือนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ให้อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตผันแปรได้ตลอดเวลา โดยมีอัตราดอกเบี้ยและค่าจ้างเป็นตัวปรับให้เกิดดุลยภาพได้ และเทคนิคการผลิตก็จะไม่คงที่เหมือนเดิม ตัวอย่างเช่น เมื่อมีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราส่วนของผลผลิตต่อแรงงาน (output – labor ratio) ลดลง เพราะ

¹⁶ ทฤษฎีการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่เกิดขึ้นราวปี 1955 นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงสมัยนี้ได้แก่ R.M.Solow, E.S.Pelss, H.G.Johnson และ I.E.Meade เป็นต้น

ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานลดลง ในทางกลับกัน ถ้าการจ้างงานลดลง อัตราส่วนของผลผลิตต่อแรงงานจะเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ประสิทธิภาพการผลิตของแรงงานเพิ่มขึ้น โดยนัยเช่นนี้ ค่าจ้างที่แท้จริงจะเป็นกลไกปรับให้อุปทานของแรงงานเท่ากับอุปสงค์ต่อแรงงานได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่จะสมมติให้ระบบเศรษฐกิจได้ดำเนินปัจจัยการผลิต (ทุนและแรงงาน) ที่มีอยู่มาทำการผลิตอย่างเต็มที่ อัตราการเจริญเติบโตจึงเป็นไปตามเป้าหมายหรือเจริญเติบโตตามแนวโน้มในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติจะไม่แตกต่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เจริญเติบโตในอัตราเดียวกัน

การศึกษาคุณภาพการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่เป็นการศึกษาอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับที่ศึกษาอัตราการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar ที่ผ่านมา แต่เนื่องจากการเจริญเติบโตทั้งสามแบบที่กล่าวมา ในทัศนะของคลาสสิกใหม่แล้วไม่มีความแตกต่างกัน ฉะนั้น อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้จึงอาจศึกษาพร้อมกับอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติได้ในขณะเดียวกัน ในขั้นแรก การศึกษาจะไม่นำภาครัฐบาลเข้ามาทำการวิเคราะห์ร่วมด้วย แต่จะดูการทำงานของกลไกตลาดในการปรับให้เกิดเสถียรภาพการเจริญเติบโตว่ามีข้อบกพร่องที่จะก่อให้เกิดการขาดเสถียรภาพหรือไม่ แต่ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดย่อมมีข้อบกพร่องเหมือนที่ได้ศึกษามาในบทที่ 1 ฉะนั้นในท้ายที่สุด บทบาทรัฐบาลหรือนโยบายการคลังจึงมีความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่เช่นเดียวกับที่ได้รักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar มาก่อน

5.1 อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ¹⁷

จากการพิจารณาฟังก์ชันการผลิตจะเห็นว่า ผลผลิตขึ้นอยู่กับปัจจัยทุน ที่ดินและแรงงาน หรือ $Y = f(K, L, N)$ โดยที่ Y คือ รายได้หรือผลผลิต K คือ ปัจจัยทุน L คือปัจจัยที่ดิน และ N คือ ปัจจัยแรงงาน ถ้ากำหนดให้ปัจจัยที่ดินคงที่ ผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยทุนและแรงงาน คุณภาพของตลาดปัจจัยการผลิตในทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่จะให้อัตราการสะสมทุนปรับตัวเองให้เท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงานตลอดเวลา ทั้งนี้เป็นไปตามเงื่อนไขของผลตอบแทนจากการใช้ปัจจัยการผลิตจะคงที่เสมอ (factor returns are constants)¹⁸ ทำให้ตลาดปัจจัยการผลิตอยู่ในดุลยภาพตลอดเวลานั้น

¹⁷ รายละเอียดดูใน W.J. Baumol *Economic Dynamics* (New York ; Macmillan Co., 1970), pp. 381-93 และ J.F. Due and A.F. Friedlaender, *เรื่องเดิม*, หน้า 640-42.

¹⁸ ดู E. Shapiro *Macroeconomic Analysis* (New York; Harcourt, Brace & World, Inc., 1970), pp. 487-90.

คือ จะได้ดุลยภาพของตลาดปัจจัยการผลิตว่า

$$\frac{\Delta K}{K} = \frac{\Delta N}{N}$$

โดยที่ ΔK คือ การเปลี่ยนแปลงของการสะสมทุน และเท่ากับการลงทุน หรือ I และ ΔN คือ การเปลี่ยนแปลงของกำลังแรงงาน และให้ $\Delta N/N$ เท่ากับ n จะเห็นว่าเงื่อนไข $\Delta K/K$ เท่ากับ $\Delta N/N$ จะเกิดขึ้นได้เมื่ออัตราการเจริญเติบโตของการสะสมทุนเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงาน หรือ อัตราการเจริญเติบโตทั้งสองแบบเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกัน ขณะเดียวกันก็ชี้ให้เห็นประสิทธิภาพของการลงทุนไปในตัวด้วย นั่นคือ จะได้เงื่อนไขดุลยภาพว่า

$$\frac{I}{K} = n$$

หรือ

$$I = nK$$

จะเห็นว่า การลงทุนเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงาน (n) คุณด้วยการสะสมทุน ถ้าการสะสมทุนและกำลังแรงงานเติบโตในอัตราเดียวกัน ก็กล่าวได้ว่า อัตราส่วนของทุนต่อแรงงานจะคงที่ และให้การออมขึ้นอยู่กับรายได้ นั่นคือ

$$S = sY$$

เงื่อนไขดุลยภาพก็จะเกิดที่ระดับการออมเท่ากับการลงทุน นั่นคือ

$$sY = nK$$

หรือ

$$\frac{sY}{K} = n$$

และเนื่องจาก Y/K คือ ส่วนกลับของอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตหรือเท่ากับ $1/v$ จึงได้เงื่อนไขดุลยภาพว่า

$$\frac{s}{v} = n$$

จะเห็นว่า s/v ก็คือ อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ และ n ก็คืออัตราการเจริญเติบโต

ตามธรรมชาติ ในตัวแบบของ Harrod – Domar นั้นเอง ความแตกต่างอยู่ที่นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ให้อัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตแปรผันได้ตลอดเวลา โดยมีอัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิต และค่าจ้างที่แท้จริงปรับอัตราเพิ่มของกำลังแรงงาน ลักษณะเช่นนี้ จะทำให้อัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้เท่ากับอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติเสมอ เศรษฐกิจจึงไม่เกิดการขยายตัวหรือหดตัวเหมือนตัวแบบของ Harrod – Domar

5.2 อัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริง

การศึกษาในหัวข้อที่ผ่านมาเป็นการมองด้านอุปทาน กล่าวคือ อัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายนอก จะเป็นตัวกำหนดระดับการเจริญเติบโตที่ทำให้การออมเท่ากับการลงทุน นั่นคือ $sY = nK$ และที่ระดับการลงทุนดุลยภาพจึงเป็นการลงทุนที่เพียงพอที่จะทำให้การสะสมทุนและกำลังแรงงานเติบโตในอัตราเดียวกัน แต่ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนที่ต้องการอาจจะแตกต่างจากปัจจัยที่กำหนดการลงทุนที่ระดับประสิทธิภาพการผลิต ($I = nK$) ด้วยเหตุนี้ นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่จึงให้อัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้การลงทุนทั้งสองประเภทเท่ากันดุลยภาพจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ไม่เหมือนกับตัวแบบการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar ที่ผ่านมา

ในการศึกษาอัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงหรือ อัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวม จะกำหนดให้รายได้หรือผลผลิตเป็นฟังก์ชันของการสะสมทุนและแรงงาน นั่นคือ

$$Y = f(K, N)$$

โดยที่ Y คือ รายได้หรือผลผลิต K คือ การสะสมทุน และ N คือกำลังแรงงาน ธุรกิจที่มุ่งหวังกำไรสูงสุดจะกำหนดระดับการสะสมทุน นั่นคือ การสะสมทุนที่ต้องการจะต้องเท่ากับการสะสมทุนที่แท้จริงและเท่ากับรายรับเพิ่มจากการผลิต (MRP) เมื่อมีการใช้ทุนเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย โดยมีอัตราดอกเบี้ยเป็นต้นทุนในการผลิต โดยที่การสะสมทุนเป็นฟังก์ชันของกำลังแรงงานและอัตราดอกเบี้ย การลงทุนที่ระดับการสะสมทุนที่ต้องการเท่ากับการสะสมทุนที่แท้จริง จึงเป็นฟังก์ชันของการสะสมทุน อัตราดอกเบี้ย และกำลังแรงงาน¹⁹

ที่ดุลยภาพอัตราการเจริญเติบโตของการออมและการลงทุนจะเติบโตในอัตราเดียว

¹⁹ J.F. Due and A.F. Friedlaender, เรืองเดิม, หน้า 442.

กัน ฉะนั้น อัตราดอกเบี้ยจะคงที่ เพราะการออมซึ่งถือว่าเป็นอุปทานของเงินทุนและการลงทุนซึ่งถือว่าเป็นอุปสงค์ของเงินทุนเติบโตในอัตราเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้อัตราการเจริญเติบโตของการลงทุนเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตของรายได้ด้วยและเมื่ออัตราดอกเบี้ยคงที่จึงไม่มีแรงกดดันใด ๆ ที่จะทำให้อัตราส่วนของทุนต่อแรงงานและอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตเปลี่ยนแปลงไป จึงกล่าวได้ว่าอัตราการเจริญเติบโตของรายได้การสะสมทุน และกำลังแรงงานเติบโตในอัตราเดียวกัน นั่นคือ

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{\Delta K}{K} = \frac{\Delta N}{N}$$

โดยที่ $\Delta Y/Y$ คือ อัตราการเจริญเติบโตของรายได้หรือผลผลิต ΔK คือการเปลี่ยนแปลงของการสะสมทุนซึ่งเท่ากับการลงทุน (I) และ $\Delta N/N$ คือ อัตราการเจริญเติบโตของกำลังแรงงาน แทนด้วย n ฉะนั้น จะได้เงื่อนไขดุลยภาพใหม่ว่า

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{I}{K} = n$$

และเนื่องจากการออมเป็นฟังก์ชันของรายได้ นั่นคือ $S = sY$ และที่ดุลยภาพการลงทุนจะเท่ากับการออม หรือ $I = sY$ แทนค่า I ในเงื่อนไขดุลยภาพที่ผ่านมาจะได้ว่า

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{sY}{K} = n$$

เพราะว่า Y/K คือ ส่วนกลับของอัตราส่วนของทุนต่อผลผลิตซึ่งเท่ากับ $1/v$ นั่นคือ จะได้ว่า

$$\frac{\Delta Y}{Y} = \frac{s}{v} = n$$

ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอัตราการเจริญเติบโตของรายได้เท่ากับอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ และเท่ากับอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การลงทุนมีความสัมพันธ์กับการสะสมทุน กำลังแรงงานและอัตราดอกเบี้ย พุ่ดอีกนัยหนึ่งก็คือ การลงทุนเป็นอุปสงค์ต่อเงินทุน ภายใต้เงื่อนไขของคลาสสิกใหม่ อัตราดอกเบี้ยจะเป็นตัวกำหนดระดับการลงทุน หรือเป็นตัวปรับให้อุปสงค์ต่อการลงทุนเท่ากับการลงทุนที่ระดับประสิทธิภาพการผลิต หรือการออมที่คาดไว้ ถ้าการ

ลงทุนที่ระดับประสิทธิภาพการผลิตมีมากกว่าการลงทุนที่ต้องการที่ระดับอัตราดอกเบี้ยที่เป็นอยู่ จะทำให้การออมที่คาดหวังมากกว่าการลงทุนที่ต้องการ จึงก่อให้เกิดอุปทานส่วนเกินของเงินทุน อัตราดอกเบี้ยจะลดลง การลงทุนก็จะเพิ่มขึ้น จนเข้าสู่ดุลยภาพที่อุปสงค์ต่อเงินทุนเท่ากับ อุปทานของเงินทุน

กล่าวโดยสรุป ภายใต้เงื่อนไขของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ อัตราดอกเบี้ย จะเป็นกลไกปรับให้เกิดดุลยภาพของการเจริญเติบโตของประสิทธิภาพการผลิต อัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวม และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ หรือ อัตราการเจริญเติบโตทั้งสามแบบจะมีเสถียรภาพอยู่ตลอดเวลา นั่นเอง

5.3 นโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่

การศึกษาการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่จะเห็นว่าอัตราการเจริญเติบโตที่เป็นไปได้ อัตราการเจริญเติบโตของอุปสงค์รวม และอัตราการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ อยู่ในดุลยภาพตลอดเวลา หรือการเจริญเติบโตมีเสถียรภาพ นั่นเอง โดยมีอัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้เกิดเสถียรภาพได้ตลอดเวลา โดยนัยเช่นนี้ จึงไม่จำเป็นที่รัฐบาลจะเข้าไปมีบทบาทโดยการดำเนินนโยบายการคลังแทรกแซงการทำงานของกลไกตลาดหรือแทรกแซงการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่ อย่างไรก็ตาม อัตราดอกเบี้ยจะเป็นกลไกปรับให้เกิดดุลยภาพได้นั้น การลงทุนต้องมีความยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ย จึงจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตทั้งสามแบบเติบโตในอัตราเดียวกัน แต่ถ้าการลงทุนไม่มีความยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ย (interest inelastic investment) หรืออัตราดอกเบี้ยตกต่ำลงถึงฐานอัตราดอกเบี้ย (interest floor) หรือกับดักสภาพคล่อง (liquidity trap) ลักษณะเช่นนี้ อัตราดอกเบี้ยก็ไม่สามารถที่จะเป็นกลไกปรับให้การเจริญเติบโตทั้งสามแบบเท่ากันหรือมีเสถียรภาพได้ นั่นคือ อุปสงค์ต่อการลงทุนจะไม่เท่ากับประสิทธิภาพของการลงทุนหรือการออมที่คาดหวัง นโยบายการคลังของรัฐบาลจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนอัตราการออมของสังคม เพื่อจะทำให้เศรษฐกิจเติบโตที่ระดับดุลยภาพ และแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะมีความยืดหยุ่นได้อย่างเต็มที่ แต่นโยบายการคลังของรัฐบาลก็มีความจำเป็นที่ปรับอัตราการออมให้สัมพันธ์กับอัตราส่วนของการบริโภคต่อการลงทุน ถ้าอัตราการออมที่ได้รับอิทธิพลจากนโยบายการคลัง โดยการจับเก็บภาษีและการใช้จ่ายแทนด้วย σ จะได้ดุลยภาพการเจริญเติบโตของรายได้ว่า $\sigma Y = nK$ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่านโยบายการคลังของรัฐบาลจึงมีความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพการเจริญ

เติบโตของคลาสสิกใหม่ เช่นเดียวกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar

กล่าวโดยสรุป แม้ว่าทฤษฎีการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่จะมีอัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้เกิดดุลยภาพได้ตลอดเวลา แต่ถ้าเกิดอัตราดอกเบี้ยมีลักษณะตามทัศนคติของเคนส์ คือ (1) ไม่มีความยืดหยุ่นต่อการลงทุน และ (2) อยู่ต่ำที่ระดับฐานหรือกับดักสภาพคล่อง นโยบายการคลังของรัฐบาลจึงจำเป็นที่จะปรับระดับอัตราดอกเบี้ยเพื่อรักษาดุลยภาพการเจริญเติบโต และถึงอัตราดอกเบี้ยจะมีความยืดหยุ่นนโยบายการคลังก็มีความจำเป็นในการปรับอัตราดอกเบี้ยให้สัมพันธ์กับอัตราส่วนของการบริโภคต่อการลงทุน

6. สรุป

การศึกษานโยบายการคลังกับการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายภาษี การใช้จ่าย และการกอบกู้หนี้สาธารณะ ก่อให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตตามแนวโน้มอย่างไร และยังสามารถศึกษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar ของคลาสสิกใหม่ นั่นคือ เศรษฐกิจจะเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพได้นั้น การเจริญเติบโตที่เป็นไปได้จะเท่ากับการเจริญเติบโตที่แท้จริง และเท่ากับการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ หรือ $g_w = g_s = g_n$ แต่เสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod - Domar ตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานที่ค่อนข้างจะตายตัว (rigid) จึงเป็นทฤษฎีการเจริญเติบโตที่ขาดเสถียรภาพได้ตลอดเวลา เพราะไม่มีกลไกที่จะปรับให้เข้าสู่ดุลยภาพได้ นโยบายการคลังของรัฐบาลโดยการ (1) จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (2) การใช้จ่ายรัฐบาลและ (3) จัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล จะไปปรับให้อัตราการออม และอัตราการลงทุนมีความสัมพันธ์กัน หรือทำให้การเจริญเติบโตของ Harrod - Domar มีเสถียรภาพได้

แม้ว่าทฤษฎีการเจริญเติบโตของคลาสสิกใหม่จะยกเลิกข้อสมมติฐานที่ตายตัวบางอย่างที่มีอยู่ในตัวแบบของ Harrod - Domar ออกไป โดยให้อัตราดอกเบี้ยเป็นกลไกปรับให้เกิดดุลยภาพได้ตลอดเวลา จึงดูเหมือนว่าไม่มีความจำเป็นที่รัฐบาลจะดำเนินนโยบายการคลังเพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพการเจริญเติบโต แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยขาดความยืดหยุ่นหรืออยู่ที่ระดับฐานอัตราดอกเบี้ย ความจำเป็นที่จะดำเนินนโยบายการคลังก็จะเกิดขึ้นได้ และแม้ว่าอัตราดอกเบี้ยจะมีความยืดหยุ่น ความจำเป็นของนโยบายการคลังก็มีได้เช่นกัน ด้วยการ

ปรับอัตราการออมให้สัมพันธ์กับอัตราส่วนของการบริโภคต่อการลงทุน

จึงกล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตของ Harrod – Domar หรือของคลาสสิกใหม่ บทบาทของรัฐบาลโดยการดำเนินนโยบายการคลังก็มีความจำเป็นในการรักษาเสถียรภาพการเจริญเติบโตได้

หนังสืออ้างอิง

Baumol, W. J., *Economic Dynamics*, New York : Macmillan Co., 1970.

Branson, W.H. *Macroeconomic Theory and Policy*, New York ; Harper & Row, Publishers, 1972.

Burrow, P. and Hitiris, T., *Macroeconomic Theory*, London, ; John Wiley & Sons, 1974.

Domar, E.D., *Essays in the Theory of Economics Growth*, Oxford, Oxford University Press, 1957.

Du J.F. and Friedlaender, A.F., *Government Finance : Economic of the Public Sector*, Homewood Ill.; Richard D. Irwin, Inc., 1974.

Harrod, R.F. *Toward a Dynamic Economics*, London; Macmillan Company, 1948.

Herber, B.P., *Modern Public Finance : The Study of Public Sector Economics*, Homewood, Ill.; Richard D. Irwin, Inc., 1975.

Shapiro, E., *Macroeconomic Analysis*, New York ; Harcourt Brace & World, Inc., 1970.

ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, ดร., *ทฤษฎีรายได้ ผลผลิต และการว่าจ้างทำงาน*, กรุงเทพฯ บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2517.